

JÁN ROSTWOROWSKI S. J.

ČO
PÁN BOH ROBÍ?

VYDÁVA POSOL B. S. J., TRNAVA 1946.

Edícia HVIEZDA RANNÁ č. 3.

Brošúrku »Čo Pán Boh robí? napísal Ján Rostworowski S. J., z poľštiny preložil František Chmel S. J. S povolením rehoľnej vrchnosti v Bratislave zo 4. júla 1946 č. 307/1946 a cirkevnej vrchnosti v Trnave z 5. sept. 1946 č. 7775/1946 vydáva Posol B. S. J., Trnava 1946:
Tlačou knihtlačiarne Urbánek a spol., Trnava.

Čo Pán Boh robí?

»Prosím Ťa, synu«, hovorila matka bratov Machabejských, »pozri na nebo, a na zem, a na všetko, čo je v nich; a poznaj, že to i pokolenie ľudské stvoril Boh z ničoho«. (2. Mach. 7, 28.)

Aj ja Ťa prosím, aby si sa so mou poobzeral okolo seba. Pozrieš Ťa nebo ---»dielom jeho rúk sú nebesá«. (Ž. 101, 26.) Pozrieš na zem — on »zakladal zem« (Job. 38, 4), on troma prstami zavesil Ťarchu zeme, »lebo ako prášok na váhe, tak je pred ním okruh zeme«. (Múdr. 11, 23.)

Uchvacuje Ťa žiara hviezd a slnc rozsiatych na blankytné neba, — on ich »založil« (Ž. 8, 4), on »sčíta množstvo hviezd: a ich všetky menom volá« (Ž. 146, 4), »keď ich zavolá, hovoria: Tu sme! A s radosťou svietia tomu, ktorý ich učinil«. (Bar. 3, 35.) Pozrieš na vysoké vrchy, a hneď si spomenieš na čas, keď Boh »odvážil na váhe vrchy, a pahorky na závaží«. (Iz. 40, 12.) Ohromuje Ťa nezmernosť mora, a či on »nezavrel more vrátami, keď vyrážalo (zo zeme) ako by vychádzajúc zo života?« Či mu nepoložil »oblak za odev, a neobvinul ho mrá-

kotami ako plienkami detinstva?» Či nepovedal: »Až dotiaľto prídeš a ďalej nepôjdeš, a tu rozrážať budeš naduté svoje vlny?« (Job. 38, 8-11.) Po tmavej noci rozveselí ti srdce žiara denného svetla — a ktože povedal: »Buď svetlo!« (Gen. 1, 3); kto, ak nie on, »rozkazuje svitu . . . a vyvádza dennicu v jej čase?« (Job 38, 12, 32.)

A tak, milý brat, môžeš prejsť celý svet a prezrieť si každú maličkosť, kde len pohliadneš a kdekofvek mysľou zaletíš, všade zbadáš, čo Pán Boh robí, lebo on »riekol a stalo sa (všetko): On rozkázal, a stvorené boly« (Ž. 32, 9), on je ten veľký a mocný Pán, ktorý »činí veci veľké, a nepochopiteľné, a divné, ktorým niet počtu«. (Job 9, 10.) Od zrnka piesku až po hviezdu na nebi všetko ti kričí: »On nás učinil a nie (my) sami seba« (Ž. 99, 3) a každá matka môže povedať svojim deťom ako Matka Machabejská: »Neznám ako ste sa v živote mojom zjavily, lebo ducha, dušu a život som vám ja nedarovala, a údy jedného každého som ja sama nespojila, ale Stvoriteľ sveta, ktorý utvoril človeka pri jeho narodení«. (2. Mach. 7, 22, 23.)

Hľa prvá odpoveď na otázku, čo Pán Boh robí, Boh dáva jestvovanie všetkému, čo len je okrem neho. Ale to ešte nie je dosť.

Jedine Boh má jestvovanie od seba tak, že ho nemôže stratíť ani ho nepotrebuje udržovať. Stvorenie, keďže je vyvolané z ničoty a nepatrí k jeho podstate jestvovať, nemohlo by si zachovať bytie, keby ho Boh ustavične neudržiaval v jestvovaní, keby ustavične nevlieval bytie do stvorenia tak ako zem, ktorá bez prestania dodáva šťavy rastline. Pýta sa Mudrc: »Akože by aj mohlo niečo zostať, keď by si Ty nechcel, alebo ako by to, čo by si Ty nepovedal, bolo zachované?« (Múdr. 11, 26.) A naozaj nemohlo by jestvovať a ani by nejestvovalo nijaké stvorenie, keby Boh hoci len na chvíľku prestal naň pôsobiť svojou všemohúcnosťou. Nik by nemusel ani ničiť, ani rúcať stvorený svet, lebo celý tento ohromný svet vrátil by sa sám od seba do ničoty, z ktorej vyšiel, tak ako napnutý luk vracia sa do prvotnej polohy, keď ruka strelca pustí tetivu. Teda znovu vidíš, čo Pán Boh robí. Boh »udržiuje všetko slovom svojej moci«. (Žid 1, 3.)

Boh udržuje bytie, dvíha nad priepasťou ničoty celý svet, aby sa nerozplynul ako ranná hmla pred lúčami slnka. Či to nie je znovu ohromujúca a podivná pravda, že my i celý svet jednoducho visíme na Božej všemohúcnosti, tak ako jemné tkanivo pavučiny upevne-

ne na konároch dubu? V koho máme viac dúfať, k čomu sa máme lepšie privinúť, k pavučine alebo k dubu; k pominateľnému svetu alebo k Bohu?

Ale s tým sa ešte nekončí dielo rúk Božích navonok. Stvorenia z vôle Božej nemajú len jestvovať a trvať, ale aj prejavovať činnosť. Boh určil každému stvoreniu osobitné pole práce. Hviezdy sa pohybujú po nebeských cestách, vietor veje, rieky tečú, moria sa hýbu, rastliny a zvieratá rastú a rozmnožujú sa, človek pracuje telesne i duševne. Hľa, rozum a viera nám hovoria, že nijaké stvorenie nie je schopné vykonať ani najmenšiu prácu, ak s ním osobitne nespolupracuje Boh svojou všemohúcnosťou. Hoci by svet jestvoval a trval, tak ako ho Boh stvoril a udržuje, bez Božej spolupráce panovalo by na svete hluché, mŕtve ticho, nebolo by ani stopy po pohybe a živote. Bez Božieho spoluúčinkovania nebeské telesá stály by bezradné a mŕtve, nijaký vánok vetra by nerozvlnil more, nepohýbal listie na strome, ani jedna rastlina by neza kvitla, ani jedno zviera by nevydalo znaku života, ani človek by nevedel podvihnúť ruku, rozum by mu zostal tupý bez myšlienky, srdce bez citu. Všetko by tak čakalo na Božie spolu-

účinkovanie, ako telo Adama uhnetené z hlíny čakalo na oživujúci dych Stvoriteľa. Ale túto spoluprácu Pán Boh neodrieka, a preto obrovský stroj sveta ide, hýbe sa a pracuje. Boh dáva silu i prudkým vetrom i mohutným riekam i zvieratám i rastlinám aj tebe, či zdvíhaš ruku, či chodíš po zemi, či tvoríš v duši myšlienky a túžby. Všetko robíš ty, ale nie sám, lebo robí a spolupôsobí s tebou B o h.

Hľa, krátka odpoveď na otázku, čo Pán Boh r o b í? Robí všetko, čo je okrem neho. On pôsobí, že svet je, trvá a pracuje. Naozaj »milosrdenstva Pánovho plná je zem« (Ž. 32, 5), »plná je celá zem jeho slávou« (Iz. 6, 3), »všetko pozostáva skrze neho« (Kol. 1, 17), »z neho a skrze neho a v ňom je všetko«. (Rim. 11, 36.)

Všade okolo seba vidíme Boha, »veď v ňom žijeme a hýbeme sa a sme«. (Skut. Ap. 17, 28.) On každej veci dáva bytie, on ju udržuje, on s ňou spolupôsobí!

Cieľ stvoreni.

Pýtajme sa teraz, načo to všetko? Čo mal Pán Boh na mysli, keď dielom stvorenia prerušil pokoj a velebné ticho svojej večnosti, »keď s vrchu upevňoval oblaky, a odvažoval pramene vôd: keď vôkol mora ustanovil jeho hranice a ukladal zákon vodám, aby neprestupovaly svojich medzí: keď vymeriaval základy zeme« (Prísl. 8; 28. 29), »keď učinil Arktura (vôz nebeský) a Oriona, i Kuriatka a vnútornosti juhu« (Job. 9, 9), keď ľalie poľné priodial krajšie ako Šalamúna vo všetkej jeho sláve (Mat. 6, 28. 29), »keď učinil, aby z jedného všetko ľudské pokolenie prebývalo na celom povrchu zemskom?« (Skut. 17, 26.)

Aký cieľ mal najmúdrejší Boh, keď k stvoreniu diela svojich rúk hýbal pokladmi svojej všemohúcnosti? Či azda Boh robil bez cieľa, len tak, lebo sa mu zachcelo? Vylúčené! Veď ani rozumný človek nerobí nič bez cieľa, lebo robiť bez cieľa znamená robiť nesmyselne. A ak už človek vždy a v každej práci má na muške nejaký cieľ, tým viac najmúdrejší, vševediaci

Boh, a to v takom ohromnom diele, ako je stvorenie sveta! Teda svet má najneomylnnejšie aký si cieľ, a to cieľ presne vymedzený. Svet v mysli Božej celkom istotne má na niečo slúžiť, Boh chce skrz svet čosi dosiahnuť. Zaraz uvidíme, čo Boh chce dosiahnuť, na čo má svet slúžiť, aký je cieľ sveta.

Predovšetkým cieľom sveta nie je dobro Božie, Boh svet nepotreboval. Skôr ako bol svet, mal Boh nadostač i života i šťastia i slávy i všetkých pokladov, lebo mal seba samého a v sebe nevyčerpatelné žriedlo všetkých dokonalostí, dobro nad všetky dobrá svetlo nad všetky svetlá, veľkosť nad všetku veľkosť. A nielenže Boh nič nepotreboval od stvorenia, ale ani nemohol nič od nich dostať, lebo všetko, čo majú stvorenia, je jeho darom »z jeho plnosti my všetci sme obsiahli«. (Ján 1, 16.) Každá stvorená dobrota je len slabulinkým lúčom Božej dobroty; jestvovanie tieňom jeho jestvovania; život iskierkou jeho života; rozum odbleskom jeho múdrosti. Teda svet nemôže nič Bohu pridať: »Môj Boh si ty, lebo mojich dobrôt ti netreba«. (Ž. 15, 2.) Tak môže a musí hovoriť každé stvorenie. Teda cieľom sveta nie je nijaké Božie dobro.

Na čo teda má slúžiť svet podľa Božích plá-

nov? Čuj a žasni so mnou: Cieľom celého obrovského sveta, cieľom diela rúk Božích je, a by sme my, ľudia, všetci spolu i každý osobitne boli šťastní. Pre nás a z lásky k nám previedol Boh všetky stvoriteľské plány »veci veľké a nepochopiteľné a divné, ktorým niet počtu«. (Job. 9, 10.) Pre nás zapálil slnko na nebi, pre nás rozkázal hviezdám, aby krúžili po cestách vesmíra, pre nás plynú rieky a kolíšu sa moria, pre nás sa zem ozdobuje stromami a kvetmi, pre nás sa množia a rastú zvieratá, pre nás je celý svet. Ešte nás nebolo medzi živými a už »večnou láskou miloval nás« (Jerem. 31, 3) a »vyvolil nás pred ustanovením sveta« (Efez. 1, 4), »aby ukázal bohatstvá svojej slávy na nádobách milosrdenstva, ktoré prihotovil k sláve«. (Rím. 9, 23.) »Všetko je vaše, či svet, či život, či smrť, či prítomnosť, či budúcnosť: všetko je vaše«. (1. Kor. 3, 22.) Lež a ko môžeme byť šťastní, a aké šťastie je cieľom života? — Načim si to vysvetlíť.

Najprv cieľom sveta nie je naše časné šťastie, a to z mnohých príčin. Predovšetkým vlastne preto, že je časné, že netrvá večne, že sa pomínie »ako tóna, ako loď, ktorá prechádza vlnivou vodou, ako vták ktorý preletí

povetrim« (Múdr. 5, 9-11), že »ako kvet vychádza, a pošliapaný býva« (Job. 14, 2), že vädne ako »tráva, ktorá dnes je na poli a zajtra sa hodí do pece«. (Luk. 12, 28.) Také šťastie nemôže byť cieľom Božích stvorení, medzi ktorými je aj naša rozumná a nesmrteľná duša. Ďalej, zemské šťastie je prichatrné a biedne, aby ho Boh ustanovil za cieľ celému svetu. Či je to šťastie hodné človeka: jesť, piť, užívať, poškvрниť sa rozkošou, naháňať sa za mydlovou bublinou úcty a slávy? Nakoniec — a to je najhlavnejší dôvod, prečo naše zemské šťastie nemôže byť cieľom sveta — naše šťastie musí byť také, aby bolo spolu aj slávou Božou.

Pán Boh musí nevyhnutne spravovať dielo stvorenia tak, aby slúžilo na jeho slávu. Boh nepotrebuje túto stvorenú slávu, a preto mohol nič nestvoriť, ale keď už raz ustanovil stvoriť, jeho dokonalosť požadovala, aby mu stvorenia prinášaly slávu. »Ja, Jahve, prvý a pri posledných ten istý som« (Iz. 41, 4) a slávu svoju nedám nikomu. A všetko stvorenie, ktoré je na nebi a na zemi i pod zemou, a čo je na mori i čo je v ňom musí nevyhnutne na to slúžiť, aby »sediacemu na tróne Baránkovi« bolo »dobrorečenie a česť i sláva i moc na ve-

ky vekov«. (Zjav. 5, 13.) Keďže teda naše z e m s k é šťastie nebolo by slávou Božou, šťastie, ktoré je cieľom sveta, musí byť mimo zemi mimo časnosti, vo večnom, blaženom nebi.

Lež tento cieľ sveta sa ešte nesplnil, len sa má splniť. Ale kto ho má splniť? My ľudia. My ľudia nemáme dosiahnuť len náš cieľ, ale cieľ celého sveta. Boh do našich rúk vložil cieľ všetkých stvorení. Ako?

Cieľom sveta je naše šťastie v sláve Božej a sláva Božia v našom šťastí. Čože môže pre takýto cieľ urobiť celý svet nerozumných bytostí? Nič iné, ako nám slúžiť, aby nám pomáhal dosiahnuť náš vlastný cieľ. Nerozumný svet nevládze obohatiť sa šťastím, ani nie je schopný Boha poznať a chváliť. Nerozumné stvorenia len akýmsi veľkým nemým hlasom prosia nás ľudí, aby sme Boha chválili a v ich mene sa s Bohom radovali. Ak to splníme, vtedy aj ony skrze nás dosiahly svoj cieľ, veď skrze naše ústa aj »nebesia vyprávajú slávu Boha« (Ž. 18, 1), »spoločne ho chvália hviezdy ranné (Job. 38, 7), »zároveň hory plesajú pred tvárou Pána«. (Ž. 97, 9.) Ak my Boha neoslavujeme, aj nerozumný svet zmýli si svoj cieľ,

»veď vieme, že všetko stvorenie vzdychá a k pôrodu pracuje... nakoľko pomínutelnosti poddané je nedobrovoľne«. (Rim. 8, 22. 20.) Pozri teda, aká je ľudská hodnota, že človek v mene celého sveta má slúžiť Bohu, dosiahnuť cieľ, uskutočniť Boží plán a potom za všetky stvorenia má byť šťastný naveky.

Ale uváž aj to, že človek má úplnú slobodu. Boh dal človekovi slobodnú vôľu, čiže moc robiť dobre alebo zle, chváliť Boha alebo milovať svet i seba. Človek má dosiahnuť cieľ v svojom mene i v mene celého sveta, ale má ho dosiahnuť dobrovoľne, ak chce. Dobrou rozhodovať je časný život: »Pre človeka je život i smrť, dobré i zlé; čo sa mu ľúbi, bude mu dané«. (Sirach. 15, 18.)

Prozreteľnosť Božia.

Keď teda všetko na svete má svoj cieľ a všetko smeruje k cieľu, chápeš, že Boh musí nad všetkým bedliť a všetko spravovať. Bez Božej vôle »ani jeden vrabec nepadne na zem« (Mat. 10, 29) a »nezhynie ani vlas s našej hlavy«. (Luk. 21, 18.) On spočítal »piesok morský a kvapky dažďové a dni vekov« (Sirach. 1, 2), on »zastiera nebesá oblakmi a pripravuje zemi dážď« (Ž. 146, 8), on »šatí trávu poľnú« (Mat. 6, 30), on kŕmi vtáctvo nebeské« (Mat. 6, 26), on »dáva dobytku ich pokrm i havranom mladým, ktorí volajú na neho« (Ž. 146, 9), on »rozkazuje slncu« (Job. 9, 7), on »vypúšťa blesky, a idú a navracajú sa nazpät a vravia mu: Tu sme« (Job. 38, 35), on »vetry vyvádza zo svojich komôr« (Ž. 134, 7), on »rozkáže a dostaví sa búrlivý vietor« (Ž. 106, 25) a znovu povie »a premení tú búrku v tichý vetrík«. (Ž. 106, 29). Slovom o všetkom, čo sa deje na svete, možno povedať: »Tvoja, Otče, prozreteľnosť spravuje«. (Múdr. 14, 3.) Lež aj to ľahko pochopíš, že Boh, hoci všetko spravuje, ne-

spravuje všetko rovnako. lebo na svete všetko rovnako nesmeruje k cieľu, ani Bohu rovnako nezáleží na všetkom. Preto sa pýta sv. Pavol »či azda Boh stará sa o völy?« (1. Kor. 9, 9.) To vôbec neznamená ako by Boh sa nestaral o nerozumné zviera, lebo sme už videli, že na všetko sa rozprestiera Božia Prozreteľnosť, ale Apoštol národov chce povedať, že Bohu nezáleží rovnako na zvieratách a na ľuďoch. A naozaj, ak je človek bezprostredným cieľom sveta a akosi zrenicou všetkých diel Božích, vtedy sa pri človekovi sbieľajú všetky myšlienky a starosti Prozreteľnosti. Jeho »rozkošou je bývať so synami ľudskými«. (Prísl. 8, 31.) On, pravda, miluje všetko, čo stvoril, ale najviac »miluje duše« (Múdr. 11, 27) »o všetkých má starosť« (Múdr. 12, 13), ale nadovšetko mu ide o to, aby z ľudí »nik nezahynul« (2. Petr. 3, 9), »aby všetci boli spasení«. (1. Tim. 2, 4.) Pán Ježiš to jasno povedal, lebo, keď poukázal, ako Prozreteľnosť bedlí aj nad najmalichejším stvorením, ešte aj nad vrabcom, ktorých dvoch za jeden peniaz predávajú, zaraz dodal: »Nebojte sa teda: lepší ste vy, ako mnoho vrabcov« (Mat. 10, 31), t. j. milší ste Bohu ako celá nerozumná príroda. »On má starosť o vás« (1.

Petr. 5, 7), a to väčšiu ako o všetky iné stvorenia na svete.

Prozreteľnosť je Božia starostlivosť o stvorenie, aby dosiahlo svoj cieľ a neodbočilo zo správnej cesty. Preto úlohou Prozreteľnosti Božej nad ľuďmi je pomáhať všetkým ľuďom dosiahnuť cieľa, čiže dostať sa do večného šťastia v nebi. Pánu Bohu ide o to, »aby všetci ľudia boli spasení«. (1. Tim. 2, 4.) Lež tuná sa vynorujú nemalé ťažkosti. Či všetci ľudia naozaj budú spasení? Nie. Viera nás učí, že veľa ľudí ide do večného zatratenia. Čo teda povedať? Alebo sa Boh nestará o všetkých a len niektorých vedie cestami svojej Prozreteľnosti, alebo stará sa o všetkých a všetkých chce spasiť, ale nie je schopný všetkých spasiť. Jedna z týchto alternatív musí byť pravdivá. Nuž tá druhá, ktorá tvrdí, že Boh nie je schopný všetkých spasiť, celkom istotne je falošná, veď »či je Bohu čo nemožného?« (Gen. 18, 14.) Či nie je pravda, že »nie je nemožná u Boha nijaká vec?« (Luk. 1, 37.) Teda Boh vládze spasiť všetkých, ak chce. Z toho by sa dalo súdiť, že Boh nie všetkých ale len niektorých vedie cestou spásy!

Tak by sa azda zdalo slabému a temnému

ľudskému rozumu. Ale v skutočnosti nie je to tak. V skutočnosti aj to je pravda, že Boh vládze priviesť do neba, koho chce, aj to je pravda, že Boh chce, a by všetci ľudia boli spasení, aj to je pravda, že všetci nedosiahnu večné šťastie. Dôkladne však nevieme, ako tie tri pravdy ushodnúť, »veď ktože poznal smysel Pánov alebo mu bol radcom? Nepochopiteľné sú jeho súdy a nevyskúmateľné jeho cesty«. (Rim. 11, 34. 33.) Lebo «ako sú nebesá vyvýšené nad zem, tak sú moje cesty vysoko od ciest vašich a myšlienky moje od myšlienok vašich«. (Iz. 55. 9.) Predsa však, nakoľko to dovoľuje slabosť ľudského rozumu, pokusím sa vysvetliť ti vec, lebo tu je vlastne jadro veci, o ktorej hovoríme, tu je t a j o m s t v o najsvätejšej, najsladšej a najmúdrejšej Prozreteľnosti Božej nad ľuďmi.

Predovšetkým načim ti pripomenúť pravdu, ktorá ti veľmi uľahčí vec pochopiť. Človek, ako sme to už povedali, v úsilí dosiahnuť cieľ je s l o b o d n ý, k cieľu má smerovať z v l a s t n e j v o ľ b y. Hľa, úlohou Prozreteľnosti Božej nad ľuďmi je t a k človeka spravovať, aby si d o b r o v o ľ n e vybral cestu vedúcu k spáse. Z tejto pravdy zaraz nasleduje druhá, že Pán Boh v diele spásy človeka nevyhnutne poža-

duje jeho spoluprácu. Boh stvoril nás bez našej spolupráce — hovoria svätí Otcovia — ale nespasí nás bez spolupráce našej vôle. Boh nás nevedie do neba ako matka, ktorá nesie dieťa, ale ako matka, ktorá drží dieťa za ruku a chce, aby aj samo robilo krôčky. Už z tohoto vidíš, že Boh chce všetkých spasíť, všetkých sprevádzať do neba, ak sami ľudia budú chcieť urobiť, čo im patrí. Boh nechce nikoho spasíť násilím, ale každému dáva možnosť dostať sa do neba. Ako by nám hovoril: Chcem ťa spasíť, lebo nato som ťa stvoril, aby si bol spasený, ale len vtedy, keď ty chceš. »Ak chceš vojsť do života, zachovaj prikázania.« (Mat. 19, 17.)

Dajú sa uviesť do súladu tieto dve pravdy: 1. Boh chce, aby všetci ľudia boli spasení, 2. všetci ľudia nebudú spasení. — Tí nedosiahnu spásu, ktorí nechcú spolupracovať s prostriedkami milosti, ktoré Prozreteľnosť Božia nadostač dáva každému, aby sa spasil, ak chce.

Toto nám však ešte nerozlúšti ťažkosti. Zostáva totiž tretia pravda, ktorú treba uviesť do súladu s dvoma predošlými, ktoré tvrdia, že Boh, ak chce môže všetkých spasíť, lebo môže nakloniť všetky srdcia, aby chce-

ly s jeho milosťami spolupracovať. Boh to celkom istotne môže, lebo naše srdcia sú v jeho rukách. Už prorok sa modlil: »obráť ma a obrátený budem« (Jerem. 31, 18), a na inom mieste Písmo sväté hovorí: »srdce kráľovo v ruke Pánovej: kdekoľvek chce, nakloňuje ho«. (Prísľ. 21, 1.) Prečo teda Boh nenakláňa srdcia všetkých ľudí, aby sa chceli spasiť a boli spasení? Či Boh má svojich vyvolencov, ktorých vedie osobitnejšou cestou ako iných ľudí, ktorých tak vedie, aby chceli ísť do neba?

Áno. Boh má svojich vyvolených, ktorých »vyvolil pred ustanovením sveta a predučil, aby boli na chválu jeho slávy« (Ef. 1, 4. 11. 12), »ktorí sú zapísaní v Baránkovej knihe života« (Zjav. 21, 27), a ktorých shromažďí na konci sveta »od štyroch vetrov« (Mar. 13, 17), aby vládli kráľovstvom pripraveným od ustanovenia sveta. (Mat. 25, 34.) Prozreteľnosť Božia najzázračnejšie sa prejavuje voči vyvoleným. Boh ich vedie »divnou cestou« (Múdr. 10, 17), »svojimi plecami ich zatieni, anjelom svojim prikázal o nich, aby ich strážili po všetkých cestách, aby si o kameň neurazili svoje nohy«. (Ž. 90, 4. 11. 12.) Na týchto vyvolených Bohu záleží ako na zrenici oka, stará sa, že im »všetko dopomáha

k dobrému«. (Rim. 8, 28.) Dovolí ich pokúšať, ale »nedopustí ich pokúšať nad ich sily, ale z pokušenia spraví východ, aby mohli zniest«. (1. Kor. 10, 13.) Sosiela utrpenia, ale len preto, aby »ich ako zlato v peci skusoval« (Múdr. 3, 6) a potom hojne odmenil. Boh dopúšťa na vyvolených kríže a protivenstvá, ale im hovorí sladko: »Neboj sa, veď ťa vykúpim, po mene ťa zavolám: mojím si ty. Keď vodami budeš brodiť, s tebou budem a keď riekami, tie ťa nepotopia; keď pôjdeš cez oheň, nepopáliš sa, a plameň nebude horieť na tebe. Veď ja som s tebou«. (Iz. 43, 1. 2. 5.) Keď Boh predvída, že jeho vyvolený by v pokušení upadol, »ponáhľa sa ho vyvieť s prostriedku neprávostí, aby zlosť nezmenila jeho rozumu, alebo, aby lešť nepodviedla jeho dušu«. (Múdr. 4, 14. 11.) Slovom, spôsob, akým Boh vedie do neba svojich vyvolených, je rad nevysloviteľných divov lásky, milosti, milosrdenstva, končiaci sa večným spasením. Tie zázraky Božej Prozreteľnosti nad vyvolenými nik nevládze opísať, nik nepochopí, až v nebi sa odhalia pred našimi očami tie nevyspytateľné i presladké cesty Božie, až tam spoznáme, že »všetky cesty Pánove sú milosrdenstvo a pravda« (Ž. 24, 10), že »jeho cesty utešené a všetky jeho chod-

níky pokojné«. (Prísl. 3, 17.) Až tam sa začne hymna vďačnosti, ktorá nikdy neumlkne na ústach spasených: »Dobrorečenie a veleba a múdrosť a vďaka Bohu nášmu« (Zjav. 7, 12), lebo on »nás vyvolil pred ustanovením sveta« (Ef. 1, 4), on »viedol ľud svoj ako ovce« (Ž. 76, 21) «a priviedol ich do prístavu« (Ž. 106, 30), aby boli »jeho ľuďom a on sám Boh ich Bohom«. (Zjav. 21, 3.) Vtedy vyjde najavo veľké tajomstvo Prozreteľnosti Božej, že v š e t k o na svete od počiatku až do konca bolo prostriedkom a cestou Prozreteľnosti »pre vyvolených«. (2. Tim. 2, 10.)

Lež, ktorí sú tí Boží vyvolenci, pre ktorých všetko »ešte sa neukázalo?« (1. Ján. 3, 2.) Veď celý svet »čaká na zjavenie synov Božích«. (Rim. 8, 19.) Až v nebi sa ukáže, ktorí sú to, ktorých Boh vyvolil »podľa rozhodnutia svojej vôle, aby boli na chválu jeho slávy«. (Ef. 1, 11. 12.) V tomto živote ešte nepoznať tajomných znakov, ktorými sú poznačení sluhovia Boha nášho na ich čelách. (Zjav. 7, 3.)

Ale jedno vieme, a to vieme celkom istotne, že od nás závisí patriť do počtu vyvolených. Od nás bezpochyby závisí, v našich rukách je naše spasenie. A ako to pochopiť? Hľa, u Pána Boha vyvoliť je

to isté ako predvídať. Boh tých vyvoluje, u ktorých predvídal, že budú s jeho milosťami spolupracovať. »Lebo o ktorých predvídal, tých i predurčil, a ktorých predurčil, tých i povolal, a ktorých povolal, tých i učinil spravodlivými, no, a ktorých učinil spravodlivými, tých i oslávil«. (Rim. 8, 29. 30.) Teda je nesmyselné, ba hlúpe hovoriť: alebo som vyvolený alebo nie. Ak som vyvolený, aj keď budem neporiadne žiť prídem do neba; ak nie som vyvolený, ani čnosti mi nepomôžu. Opakujem ešte raz: takto hovoriť je hlúpe, lebo naozaj a len vtedy si vyvolený, ak budeš dobre žiť. V твоjich rukách je, či budeš patriť do počtu vyvolených Božích, len ak nechceš, nebudeš vyvolený, lebo ak ťa Boh vyvolil, vyvolil ťa preto, lebo predvídal tvoje dobré skutky. Od teba závisí, či sa dostaneš na podivné cesty Prozreteľnosti, ktorými vedie svojich vyvolených, od teba závisí, či budeš patriť do počtu tých blahoslaivených, ktorých Boh mal na mysli, keď tvoril svet.

Krása Božia.

Mocný Boh, veľký Boh, živý Boh a neko-
nečný Boh -- je spolu nevýslovná a najvyššia
krása, rozkoš, ktorú s ničím nemožno porovnať,
pôvab a lesk, ktorý tak prevyšuje stvorenú
krásu, ako slnečné svetlo slabý blikot sviece.

Ale akože si urobiť pochop o Božej kráse?
Či videl už niekto Boha v tomto živote? Či sa
mu prizrel tak, ako je? Nie. Boha »nikto z ľudí
nevidel, ale ani nemôže vidieť«. (1. Tim. 6, 16.)
»Neuvidí ma človek, kým žije (na zemi)« (Exod.
33, 20), hovoril Boh Mojžišovi, keďže Boh »pre-
býva v neprístupnom svetle«. (1. Tim. 6, 16.)
Teda, čo máme robiť, ak chceme poznať krásu
nášho Pána Boha? Hľa, »jeho neviditeľná by-
tosť od stvorenia sveta z toho, čo je stvorené
rozumom spozorovaná býva« (Rim. 1, 20); »po
veľkosti a kráse stvorení náležite môže byť
ich stvoriteľ poznaný«. (Múdr. 13, 5.)
V stvorenom svete Boh rozosial ďaleké a sla-
bé, ale predsa len akési podobenstvá svojej
krásy, lúče svojej nevýslovnej žiare.

Začnime od krásy, ktorú vnímajú naše smy-

sly. Nie je to krása najvyššia, nie je to, ako veľa ľudí falošne súdi, krása jediná, lebo celý smyslový svet je len ako hlinená chalúpka posliepaná pre nás na dočasné bývanie, kým sa nedostaneme do vlasti všetkej krásy. A predsa, len pozri hore! Nájde sa človek, ktorého by neuchvátil pohľad na nebeskú oblohu posiatu miliónmi hviezd, alebo pohľad na blankyt, čo ťahá dušu kdesi do nekonečných dialok, alebo pohľad na biele mračná, pozlátené slnkom, ktoré sa naháňajú a blúdia stále v iných a iných podobách i farbách? Pozri na zem! Nech sa zahľadia tvoje oči na lány pozlátených poli vlniacich sa v teplom vánku vetra, aj na koberce zelených lúk posiatych rôznofarebnými kvetmi, aj na skalnaté snehom pokryté hory, ktoré sa pýšia v zrkadlách jazier, aj na »divné príbojeorské« (Ž. 92, 4), aj na stuhy hadisto sa vinúcich modrých riek i na temné hĺbky lesov. Ak si už dakedy videl čo len čiastku týchto divov, musel si skúsiť, aký mocný dojem vyvoláva v duši pohľad na krásu rozliatu po celom svete, ako posilňuje, rozveseľuje, ako zachváti srdce akási divná radosť i pokoj. Tento pocit je taký veľký a čistý, že mnohí Boží svätí utiahli sa ďaleko od ľudí na odľahlé miesta, aby tam úplne slobodne a nerušene obdivo-

vali krásu prírody a z nej sa pozdvihli k Stvo-riteľovi.

Pravda, netreba si vždy želať neobyčajné výhľady, aby nás uchvátily divy prírody. Stačí pozrieť na krídlo motýla, na kalíšok kve-
ta, na podivné črty a farby mušlí, vylovených z morského dna, a na lesk kryštála. Stačí na-
zrieť do nezábudkových očí nevinného dieťaťa, všimnúť si nežnú krásu devy a statnosť mladí-
ka. Koľko tu zázrakov, aké bohatstvo a rozma-
nitosť, aká dokonalosť a harmónia až do naj-
menších podrobností! Nikdy sa ešte nepodarilo ľudskému umu verne napodobiť Božského Maj-
stra. Šalamún v celej svojej kráse ďaleko za-
ostal za jednou poľnou ľaliou.

Teda aký musí byť ten, čo to všetko urobil, ktorý smyslovým veciam dožičil leďva niekoľ-
ko lúčov svojej božskej krásy, a ktorého vidi-
teľný svet nie je ani podobenstvom, ale len ble-
dým a veľmi nedokonalým obrazom? Hovorím:
nedokonalým obrazom, lebo keby si niekto
chcel urobiť pochop o kráse Božej len podľa
smyslovej krásy, vedel by o Bohu menej ako
slepý o farbách, ako hluchý o zvuku. Totiž v
Bohu je krása, ktorú očami vidíme, pravda, je
sto ba nekonečne ráz väčšia, ale nie je t a k á,
a k o m y ju vidíme. V Bohu je aj žiara slnka

aj blankyt neba aj pôvab kveta i najkrajšej melódie, ba v Bohu je aj chuť vyberaných jedál, vôňa kadidla a všetko, všetko, čo je len v smyslovom svete krásne, pôvabné, úchvatné a milé, ale nie je t a k, a k o sa nám tu predstavuje. Boh je najčistejší duch, preto niet v ňom ani formy, ani línií, ani farieb a svetiel, ani vône a chuti, ani tónov a zvukov. To všetko je v ňom premenené v krásu nielen oveľa väčšiu, ale neporovnateľne vyššieho poriadku — v krásu d u c h o v n ú.

Isteže neraz si hovoril a ešte častejšie počul o peknej kázni, o peknom verši, o peknej knihe. Akáže je napr. krása knihy? Či tomu, kto obdivuje knihu, ľúbi sa len vyberaná tlač, papier alebo obálka? Nie. Tlač môže byť mizerná, papier zožltnutý a roztrhaný, obálka obšúchaná a poškodená. A predsa je kniha pekná. Teda čože sa nám v knihe páči? Páči sa nám v nej to, čo je napísané, m y š l i e n k a vyjadrená literami na papieri. To sa už nepáči oku, uchu, chuti, čuchu, ale nášmu r o z u m u, schopnosti duše vyššej od smyslov, ktorá myšlienky tvorí a myšlienky objavuje. Náš rozum býva ako by v inom svete, oveľa vyššom ako hmotný svet podriadený smyslom. On má svoje vlastné oveľa vyššie pole krásy, ktorým žije a ktoré ho u-

chvacuje. A akýže je to svet, v ktorom býva rozum? Aká je to krása, ktorou sa rozum živí? Tým svetom, tou krásou rozumu prístupnou je p r a v d a.

A čo je p r a v d a? Azda tak sa pýtaš s Pilátom. Pravda je všetko, čo je. Ten hovorí p r a v d u, kto hovorí to, čo je, a nie to, čoho niet. Hľa, ako vidíš, p r a v d a je svetlom a poľom pôsobnosti rozumu. Smysly nemôžu dosiahnuť pravdu, lebo ony len cítia, ani n e r o z u m e j ú ani n e m y s l i a, kým 'rozum pravdu dosiahne, pravdu hľadá, pravdou žije, pravdou sa teší a povzbudzuje. V pravde nachádza rozum oveľa väčšie a pôvabnejšie svetlo ako vo všetkom, čo podlieha smyslom. Čo podlieha smyslom, mení sa a hynie — pravda zostáva naveky. Navždy je pravdou napr., že dva krát dva je štyri, že povedzme žil Napoleon, že zvuk má takú a takú rýchlosť. A pravda je čosi také úchvatné a priťažlivé, že milióny ľudí trávi a strávil život len na to, aby sa mohlo čím viac pravdy dozvedieť a dosiahnuť. Staly sa prípady, že učitelia, keď sa im podarilo odhaliť akúsi novú pravdu, skoro šaleli od radosti, jedni skákali po izbe ako malé deti, iní tleskali rukami, iní zas ďakovali Bohu ako za najväčšiu milosť. Pravda je totiž ozajstná

krása, hodná rozumného človeka. Poznanie pravdy naplňa dušu ozajstnou a čistou slasťou.

A teraz dobre porozmýšľaj nad tým, čo ti poviem. Boh nevýslovným spôsobom v sebe uzaviera a jednotí všetku pravdu. Akú pravdu len vymyslíš, malú alebo veľkú, vážnu alebo bezvýznamnú, potrebnú alebo nepotrebnú, terajšiu alebo budúcu, tá pravda je v Bohu a to nielen v Božom poznaní, ale podivným a tajomným spôsobom je v samej Božej podstate. Kto by svojím rozumom celkom prenikol podstatu Božiu, tak ako ju Boh preniká, vedel by všetku pravdu, nebolo by mu nič tajné, tak ako »všetko je holé a odkryté očiam Božím«. (Žid. 4, 13).

Len si pomysli, že všetko, čo ľudia vedia od začiatku sveta, je skoro ničím, je len malinkou čiastkou večnej pravdy. Ľudia doteraz nestačili poznať ešte ani len viditeľný svet; zrnko piesku nám predstavuje množstvo záhad a tajomstiev. A predsa ako sa ľudia tešia už tomu slabému lúčiu pravdy, ako ich oduševňuje, pre ňu žijú, za ňu sa bijú, všetko obetujú, len aby tú pravdu dosiahli. Aké teda musí byť more pravdy bez brehov, nevyčerpatelné, jasné ako slnce, ktoré je náš Boh?

Lež ani tu sa nekončí Božia krása. Duchovná

krása, prístupná rozumu, má ešte inú stránku a to je s v ä t o s ť.

Je svätosť krásna? Vari si nikdy nemal v rukách životy svätých, že sa to pýtaš. Svätosť je čosi také podivne pekné a pôvabné, že z ľudskej duše ešte i na telo sa vynára a obkľučuje zjav svätého ako by nadzemskou žiarou. Na tvári vidieť hlbokú sobranosť, v očiach ša zrači nežnosť a pokora, v každom pohybe vážnosť, skromnosť a anjelská čistota. Stávaly sa prípady, že už pohľad na svätého vyrval zatvrdilých hriešnikov z priepasti neresti a oduševnil za čnosť. Svätosť ešte i navonok je taká krásna, že mimovoľne dobýja si srdcia, hoci by telo chradlo, vysychalo, hoci by svätému chýbaly pôvaby, lákajúce smysly. A čo ešte len v duši! Aká podivne pekná je smelosť mučeníkov, čistota panien, poníženosť a sebazaprenie vyznavačov, horlivosť apoštolov, chudoba a ustavičná modlitba mníchov a pustovníkov, opovrhnutie sebou všetkých sluhov Božích! Nieto a iné čnosti naplňajú dušu takým podivným svetlom a teplom, tak vypudzujú všetko, čo je nízke a temné, že pred dušou jedného svätého hasne jasnosť hviezd, bledne blankyt neba, hynie pôvab kvetov, slovom mizne celá krásna viditeľného sveta. A niet sa čo diviť. Veď Boh, ako sme videli,

celú nerozumnú prírodu upotrebil len ako prostriedok na posväcovanie vyvolených duší. Jedna svätá duša by Pánu Bohu úplne stačila, aby pre ňu stvoril celý svet.

Dajme teraz dohromady všetku svätosť, akú kedykoľvek ľudia dosiahli. Predstavme si v jednej bytosti hrdinstvo svätého Vavrinca, ktorý sa usmieval katom a žartoval s nimi, keď bol rozťahaný na žeravom ražni, túžby po mučeníctve svätého Andreja alebo Ignáca biskupa, apoštolskú horlivosť sv. Pavla, oheň lásky svätého Štefana mučeníka, poníženosť svätého Františka Assiského, umŕtvenosť sv. Petra z Alkantary, čistotu sv. Alojza, milosrdenstvo sv. Vincenta z Pauly, nežnosť svätého Františka Saléskeho, serafínske vzlety sv. Terézie — slúčme to všetko v jednej bytosti, či tá bytosť bude Boh? Milý čitateľ, tá bytosť bude ďalej od krásy Božej ako svetlo lampáša od slnka. Veď aj Preblahoslavená Panna, ktorá je oveľa svätejšia ako všetci ľudia a anjeli spolu, »ktorá kráča ako vychádzajúca dennica, krásna ako mesiac, výborná ako slnko« (Pieseň 6, 9), i táto Najsvätejšia Panna je len »poníženu dievkou«. (Luk. 1, 48.)

Teda nechajme tak rozumovanie, lebo touto cestou sa nikdy nedostaneme k poznaniu

veľkosti Božej krásy. Idme k tým svätým, ktorí ako Mojžiš vystupovali na horu, ktorá nie je prístupná obyčajným smrteľníkom, ponad tajomné mračno zahalujúce Boha. Pýtajme sa tých svätých. Azda oni nám dajú výrečnosť, aby sme mohli opísať čo je Boh. Aj tu sa sklame. Keď sa prizrieme svätým pohrúženým v Bohu, zbadáme že z ich úst nevychádza nijaké slovo, ktoré by nám dávalo možnosť lepšie poznať krásu Božiu; z ich srdca vyraňajú len akési vzdychy a výlevy nevýslovnej túžby a clivosti, akési nepochopiteľný nárek duše zranenej láskou, akési ohnivá túžba vidieť tvár Božiu. Sv. Ignác, pozdvihnutý niekoľko metrov od zeme, opakuje vo vytržení: »Ó Bože, keby Ťa ľudia poznali!« Svätý Filip Néri váľa sa po zemi a zo všetkých síl kričí: » Dost už, Bože, tých slastí, lebo ich smrteľný človek nevydrží!« Svätá Terézia, zranená túžbou po Bohu, celé dva dni leží v extáze a potom píše slová podivnej piesne: »Umieram od žiaľu, že umrieť nemôžem. Za tebou sa driapem, o Život môj, rozviaž moje okovy, môj Bože lásky! Chcem Ťa vidieť, Krása najvyššia! Umieram od žiaľu, že umrieť nemôžem!«

Abv som ti mohol ešte niečo povedať o kráse Božej, musel by som poznať »tajomné slová«,

ktoré počul sv. Pavol povznesený až do tretieho neba, a tie slová nikdy nebude počuť na zemi, lebo ich »neslobodno človekovi hovoriť«. (2. Kor. 12, 4) Iba tie »tajnostné slová« mohli by vyjadriť div nad divmi, zázrak nad zázrakmi, tajomstvo nad všetky tajomstvá, ktorým je náš Boh. Ale to jedno viem, a »táto moja nádej složená je v mojom lone« (Job 19, 27), že Pána Boha mám kedysi vidieť »z tvári do tvári« (1. Kor. 13, 12) tak «ako je». (1. Ján 3, 2). Viem, že sa mám utopiť v tom mori rozkoší a žiť v ňom naveky v neopísateľnom šťastí.

Nech Pán Boh dá nám všetkým milosť, aby sme nikdy nezablúdili z pravej cesty, ktorá vedie do tohto šťastia.